

Redactiunea

se affia in

Strat'a tragatoriului

(L. Óvész-utca), Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se primescu decât numai de la corespondintii regulari ai „Federatiunii.“ Scrisori anonime nu se publica. Articlii trimisi si nepublicati se voru arde si numai la cerere espressa se retorna.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Appare Joi-a si Dominec'a.

Prețulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . . . 3 fl. v. a.
Pre sieste lune . . . . . 5 „ „ „
Pre annulu intregu . . . . . 10 „ „ „

Pentru Romania:

Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
Pre 6 lune 16 „ = 16 „ „
Pre 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taxa timbrala pentru fiesca-care publicatiune separatu. In locul deschisu 20 cr. de linia. Unu esemplariu costa 10 cr.

Invitare

de Prenumeratiune la diariulu

FEDERATIUNEA

Pre triluniulu II. Aprile—Juniu,

DDi prenumeranti a caroru prenumeratiune expira cu finea lui Martiu, a. 1873. sunt rogati a-si reinnoi de timbru prenumeratiunea, asemenea si doboroi d'a ave dfariulu nostru se binecivesca a se insiuna pana la 1/13 Aprilu, pentru ca respectivii domni se fia feriti de naplacierile irregularitati intru primirea diariului, era administratiunea si editur'a de complicatiunile, cari pronu d'in intardiarea insinuatiunii.

DDi prenumeranti, cari remasesses restantia cu pretiulu, sunt rogati se nevoiesca a-si refu catu mai currendu scotelele, ca-ci administratiunea dfariului intimpina mari greutati d'in caus'a ramadirei restantiilor.

Adress'a (numele, locuinti'a si post'a ultima) se ni-se communique legibilu si acurat, ca se se incungiure rategie: sau ocolitur'a esemplariilor, ce totu unu se intempla cu adrese gressite. Vechii prenumeranti voru face bine adresele lor litografate pre semnatiunile postali.

Pretiulu a se vede in frontispiciulu diariului.

Dupa ss. serbatori va urma mai decatu publicarea corespondințelor lui Avramu Jancu si notiiele in an. 1848. apromisse.

Redactiunea.

Buda-Pest'a 11 Aprile 1874.

Ni-ar placé ca pre diu'a „care a fat' o Domnulu se ne bucuramu si se ne vedim intr'ins'a se n'avemu a impartesi publicului nostru, de catu sciri de bucuria de mangaiare. Intr'acea ori in catrau ne dorcemu privirea, numai lucruri deplorable vedemu. Deplorabilu este, ca poporulu ai pretotindenea, storsu pana la medua, greutatea impositeloru nesuportabile, pe mai multi anni de lucru in daru, abie ai are pana de tote dilele. Deplorabilu este, ca guvernulu si camera fatia cu acesta lista stare de lucruri, au crediutu a-si fi implenit detorintiele, creandu unu montru parlamentariu, comissiunea de 21, pentru ca acest'a se abuciume in daru a pretu callea mantuintiei si apoi se fia judecata la morte de insii-si genitorii sei si se immormenteze in fati'a lumoi, era parinti patriei, re bene gesta — se se duca acasa! Deplorabilu este, ca pre candu de la factotii amintiti abie mai potemu asteptá alt'a decatu votarea celeialalte diumetati din imunitutu de 153 de millione si pote cataru urcari de dare — cealalta parte din maner'i'a conducatori, adeca mai multu immedecatori, a statului: delegatiunile inca devenitu simplu organu votatoriu allu formeloru summe recerute pentru ostesime, facerile esterne etc. Deplorabilu este, ca parii politici ai Unguriei in acestu timpu de suprema miseria din tote punctele de vedere, abie au ajunsu la svatulu, ce mai multu croitoriu de odinora lu dedesse cogiloru sei: ca innainte de ce ar' incepe a cosa, se innode ati'a la capetu! Dar destulu a tengniri. De si tote relele, cate ajungu

tierr'a, pre noi ne atingu mai dorerosu si in mai mare mesura de catu pre altii — totu-si nu trebue se desperamu; mersu-ni-a si mai reu, si totu nu ne amu datu. Se avemu confidentia in poterile nostre proprie, si siguri de unu venitoriu mai ferice, se luptamu cu perseverantia, ca-ci cine lupta pana la capetu, mantui-se va.

In cas'a reprezentantiloru austriaci s'au inceputu eri la 10 l. c. desbatterile asupr'a cestiuniloru confessionali, a caroru pertratere se va urma cu mare attentione si incordare din tote partile.

In privint'i'a tacticei, ce voru urma oppusetiunea catolica si cea de statu se i visera faime diverse. Se credea, ca prelatii bes. se voru abtiené de totu de la consultari, in care casu episcopii s'ar fi provocatu numai la dechiaratiunea ce au subscrisu dupa conferintele tienute. O scire electrica inse, sosita asta-di de la Vienn'a areta, ca la sediint'i'a casei domniloru s'a infatisiatu pre langa intregulu episcopatu, feudalii cehi, si intre acesti-a contele Leone Thun, mai de parte ca pentru participare la desbaterea generale s'au insinuatu cardinalii Rauscher, Schwarzenberg, Tarnoczy, mai multi episcopi si principele Windischgrätz, de unde se vede ca lupt'a se va continua din ambe partile cu tote poterile.

Intorcundu-ne privirea in afara, intampinamu scirea electrica, ca „Serrano s'a re'ntorsu la Madridu. Concha a sositu cu trupe noue la Santander si va lua supracomand'a. Se va face conventiune cu carlistii.“ Asié dara Serrano, abie dupa 14 zile de lupta si baga sabi'a in teca, lasandu altui-a se continue lupt'a. Asta impregiurare n'ar fi de mare insemnatate, daca n'ar cercula diverse faime despre intentiunile lui Serrano. Un'a vre se scia ca elu ar' fi tramisu o deputatiune la Don-Carlos, cu scopulu de a-lu face se abdica de tronu, in favorulu principelui de Asturi'a Alfonso. Alta versiune spune, ca Serrano ar' vre se intruduca in Ispani'a septenatulu, ca in Franci'a, si inca pre callea sufragiului poporului, sub presiedinti'a sa; era a trei-a faima dice ca Serrano ar' ave intentiunea se faca ce a voitu Prim, fericindu poporulu cu principele Fridericu de Hohenzollern, ca rege. Ori care faima s'ar adeveri, din aceste-a, atat'a e afara de tota indoiei'a, ca nefericit'a Ispania va fi supusa la noue incurcature si pericule.

Mai avemu inca sperantia, ca destinsulu militarulu Serrano si-va intrebuinta poterea, la care s'a urcatu conformu dorintiei poporului in favorulu, patriei sdruncinate, si in acesta, presupunere inchiaiamu aceste struri, urandu cetitoriloru nostri: „Serbatori fericite“!

„Christosu a inviatu“! „Adeveratu ca inviatu“!

(c.) Cu aceste cuvinte se intempina romanu pre romanu, frate pre frate in dfu'a inviarei Domnului. Bucuri'a pentru victori'a reportata de Ddieu—omulu asupr'a tirraniloru omenimei, asupra abusuriloru cotidiane, de la copillulu din léganu pana la cellu mai imbrancitu de betranetie este generale.

Asia este! candu omenimea gemea sub jugulu sclavici, impuse de forti'a bruta, acompaniata de intunereculu lumei omenesci, candu fariseulu batandu si pieptulu in coltiurile stradeloru insielá si seducea multimea, — candu immoralitatea, ascunsa in frase la aparintia morali, devenisse a fi urmata ca modelu de conduita, — candu cu unu cuventu abusurile, abaterile de la ce e

naturale, se considerau ca precepte, atunci divinitatea luandu form'a omului a descinsu din inaltime intre omeni si a salvatu omenimea, care lipsita de tota consciint'a de sine aveá necessitate de esemplu supra umanu.

Ddieu—omulu dara rescumperandu omenimea, i-a indicatu si callea, i-a arretatu, ca la eluptarea drepturiloru omului se ceru perseverantia, lupta continua, anima tare, sufletu curatu, ma mai multu si morte timpuraria pentru ca rezultatulu luptei se remana permanente.

Ecce contemplatiunile de cari are se fia preocupatu crestinulu bunu la serbarea inviarei Domnului, ecce esemplulu, care nu ne este iertatu a-lu perde din vedere. Ins'a-si divinitatea, carei a, credemu noi si crede tota omenimea ca tote-i sunt cu potintia, a mai preferitu a lua form'a omului si a ne dá esemplulu, care se-lu vedea si marginittii nostri ochi.

Si apoi candu Ddieu ne a premersu cu unu esemplu atatu de evidentu, candu pentru salvarea omenimei s'a dedositu a face si a lucra dupa gradulu de precepere allu nostru, se mai dubitam ore in viitoriulu omenimei si specialmente in viitoriulu nostru allu romaniloru. cari inca facemu o parte a omenimei?

Nu, nu potemu se ne indoimu de viitoriulu nostru, ellu ne suride, ma cate o data se chiaru si apropia in imaginatiunea nostra, numai se cere, ca se nu siovaimu intru lucrariile nostre, se nu slabimu cu credint'i'a in viitoriulu nostru si se ne implenimu fia-carele in sfer'a sa detorint'i'a de a lucra pentru salvarea nostra, ca-ci tari si neclatiti fiindu in credeulu professatu despre viitoriulu ce ne ascepta. vomu triumfa in lupt'a pentru esistenti'a nostra nationale.

Insu-si Domnedieu-omulu a cautatu a lupta unu anumitu spatiu de timpu, cu atat'a mai indelungatu avemu noi se tienemu lupt'a cu elementele ce ne impresora, numai un'a ni-se cere, adeca se avemu incredere in noi insi-ne, apoi de s'ar intorce lumea pre dosu, noi nu potemu se perimu. Suntemu o ginte care-si are radecinele in occidentele latinu, de unde primimu si amu primitu succulu datatoriu de vietia nationale.

Asiá-e! originea ne arreta, ca nu suntemu unu poporu. care se nu scia lupta pentru esistentia, suprem'a chiamare a ori carui poporu nobile.

Vomu lupta de aici inainte si mai tare. pentru ca elementele destructive ce ne impresora sunt mai necratiatorie in urmarirea planului lor de amalgamisare ele dau navala preste sacrele nostre monumente nationali, elle voiescu a nerapi penatii nostri, datinele nostre, a ne constringe se recunosemu superioritatea lor.

Tactic'a indigitata de parintii nostri in lupta pentru esistenti'a nationale ne serve de indereptariu, adeca se nu ne pierdemu speranti'a de a mai poté essí din caotele mome: tanu in care ne aflamu asta-di.

Unu poporu de douespredece millione, care sfasiat in siepte parti esiste mai de optu spredece sute de anni, fora se-si pierdia originea, limb'a sa, datinele si moravurile sale a trebuitu se facondusu de providentia, ca-ce numai asia potemu ajunge la deslegarea miraculosei salle esistentie.

Multi si-au battutu capulu si inca si-lu mai battu si asta-di, pentru a des-

legá problem'a neperitoriei nostre esistentie.

Unulu s'a incercatu a ne face una amestecstura de totu ce nu e romanu, cellu alu-altu si-a luat ufront'a chiamare de a ne declará de unu poporu fara vitalitate, allu treile imbetatu de sunetulu pinteniloru celloru de-la potere avu curagiulu nu demultu a enuncia intr'unu santuariu allu scientieloru grav'a sententia, ca romanii sunt unu poporu lenesiu, trandavu, netrebnicu.

N'amu fostu nece odata optimisti, dar neci pessimisti in celle politice-nationali, inse candu vedemu, ca contrarii natiunii cu risiculu reputatiunii lor nu-si facu scrupulu intru allegerea midiloce-loru pentru denegrirea unui poporu forte ca si viti'a de unde se trage, candu vedemu, ca ei inimicii nostri seculari inventedia felurite calumnie, ma ne tasse dia de neapti la vietia de statu, candu vedemu, ca platitii lor ca furnicele se respandescu printre poporu, cu chiamarea de a-lu abbate de la stim'a si increderea ce o are catra intelligenti'a sa, — nu potemu se nu ne redicamu vocea si se nu tragemu attentione romaniloru de bine la aceste manopere meschine, chiamandu pre tota intelligenț'i'a nostra la collucrare pentru a paralisá aceste tendintie destructive.

Devis'a nostra a fostu si va fi a preveghia ca nu cumva fariseii si vamesi de asta-di se isbutesca a ne furá limb'a si cu aceea poporulu, esistenti'a nostra.

Se luptamu, si inca cu taria pentru reluarea locului ce lamu avutu ca factoru in statu, se nu desperamu pentru ca nu vedemu rezultatele luptei, elle voru urma deca nu cu generatiunea presenta cu ce'alalta, dar' la tota intemplanrea voru urma.

La totu passulu se nu scapamu din vedere natiunea, drepturile, viitoriulu si patri'a ei. Incercá-se voru a ne impedeá intru lucrariile nostre, face-voru totu ce numai potu despotii si cei ce-si vedu perirea, disputá-ne voru ca si pana acuma drepturile ce trebue se le avemu, imple-voru carcere cu noi pentru ca se ne intimidie; asociá-se voru cu toti inimicii nostri si ai ginte latine, ca si pana acuma, pentru ca se ne apese; dar noi ca stanc'a batuta de vallurile furibunde vomu remané, si ne vomu valorá drepturile de esistentia nationale.

Precum Christu a facutu lumina in intunerecu, asiá si seclulu in care traimu ne a arretatu callea salvarei de sclavi'a moderna, punendu pre stindardu cuventele: „nationalitate fora de care nu pote se fia esistentia,“ prin acest'a totu odata ne-a indicatu si callea, pre care plecandu ne-am salvatu esistenti'a si cu ea patri'a nostra.

Lupt'a pentru nationalitate se ne fia devis'a.

Fara nationalitate amu peritu pentru totu-deuna. Se nu ne amagesca trecutulu, in care sentiulu nationale era amortitu, candu fiii natiunii romane se urca numai prin faptele loru maretie pana la tronulu tierrei, pentru ca altele erau atunci vederile omeniloru, altele erau tendintiele lor. Asta-di pre langa fapte maretie, semnu prin care inving'e dezvoltarea sentiului nationale, fara acest'a n'ai nume, n'ai patria, deveni una esistentia fara intiellesu. Dezvoltarea sentiului nationale a facutu Itali'a si Germani'a de asta-di, fora de acestu cuventu magicu „nationalitate“ elle nu s'ar fi facutu nece odata.

Dreptu acea se acceptamu semnalulu seclului alu XIX-le si se facemu appromissiune solemnă, că nu vomu cunosce nice unu sacrificiu prea mare, pentru recuperarea drepturilor si asigurarea existintiei natiunii nostre. Asiá se fia!

Oradea-mare, in Dominec'a Florieloru

I.

In cestiunea fundatiunilor diecesane scrisessem in pretiuit'a „Fed.“ cu semnatura. „Unulu pentru toti“ inca la annulu 1871 unu articlu (vedi Nr. 120. din 1871.) Scopulu articlului meu fusese ca se se faca mai multa lumina, va se dica: se se imprascia cetia ce coplesiesce fondurile diecesane de atát'a amaru de tempu; scopulu a fostu: ca Ven. Capitulari, ca administratori ai fundurilor cestionate, se aiba odata si barbat'ia, dar si occasiunea binevenita, de a amuti gemetele celloru ce de dieci de anni suspina dupa publicitate; cu unu cuventu, scopulu articlului a fostu: ca Dni manipulatori se fia ore-cumu moralmente siliti, a si-dá ratiociniile lor publicitatii, ca astfelu preutii diecesani se fia initiati, se fia informati, despre fundatiunile ce in prim'a linea i atingu mai de aproape pre ei. Si ca se mi-ajungu scopulu mai de siguru, facussem la capetulu articlului unu apelu la Eppulu diecesanu de atunci Iosifu Pap Szilágyi, rogandu-lu că cu auctoritatea sa archiereesca se dispuna, a se da socotele publice despre tote fundatiunile diecesane.

Inse in darnu! Vocea mea fu vier-sulu cellu ce striga in desiertu. Ba, totu-si mi-rectificu assertiunea, că-ci atát'a se ajunse totu-si, că Eppulu dispuse, ca D. Canonicu Cucu, cu D. Iosifu Romanu, că jurisconsultu diecesanu, se censuredie ratiociniile canoniciloru manipulantii, si numai dupa acea se se trimita la ministeriu. S'a mai vediutu inca unu lucru ciudatu si ne mai auditu in annalele diecesane, că adeva la concursulu din 1872 toti acei preuti, cari pentru ce-va interesse particulari venisse atunci la Orade, de si nu erau assessori, la inchiarea concursulu capetara licentia de a intrá in sala consistoriale, unde apoi in fug'a mare li se ceti, că unele fundatiuni la câte mii s'a urcatu.

Ecce totulu!

Insemna ore procedur'a acest'a publicitate ce reclamassem? judece mai antáiu preutii diecesani; judece apoi publiculu intregu. Trecura mai doi anni

de atunci, si cu speranti'a, că acu-si se va ivi si pre orizontele besericeii nostre unu sore luminos, va se dica: sinodele diecesane voru intrá in vietia si la noi cesti greco-catolici — candu apoi dieces'a si-va face detorinti'a sa — am tacutu; inse acum'a vediendu că norii politici sunt mai intunecosi, decátu se am speranti'a de a crede, că in scurtu tempu vomu vedé sorele lucindu: écca veniu a me esplicá mai pre largu, că dupa conceptulu meu prin cine trebeu censurate ratiociniile? si cum trebeu acelle venturate la aerulu publicitatii? ca atátu preutii diecesani, cătu si publiculu cellu mare se se convinga despre essact'a manipulare a fundatiuniloru cestiunate. Inante de tote ar fi de doritu, ca Pr. Ssa Parintele Eppu diecesanu se denumesca pre unulu d'entre DDi Capitulari, de diriginte allu totu-roru fundatiuniloru cu dreptulu de supraveghiare si cu votu decisivu in manipulare baneloru diecesani, astfelu cătu fora consensulu acestui-a nici se se in-cassedié, nici se se liberedié nici unu banu'din fundatiunile diecesane, aceste permitindu-le: sum de parere, că censurarea ratiociniiloru numai si numai prin emissii diecesei ar fi justificata ar fi rationabila si correctă, că-ci acesta procedura n'ar da ansa la supponeri false si neintemeiate ba chiaru d'in contra ar resúta de aici, că reputatiunea venerabililoru Capitulari in ochii Clerulu curatu s'ar mari, s'ar, potentiá.

Ori ce alta modalitate a censurarei, fia ca in trecutu d. esemplu, candu Canoniculu B... a censuratu ratiociniile Canoniculu C..., si C... alle lui B... ori că va in in vigore dispositiunea Eppulu Szilágyi, că D. Canonicu Cucu, carele nu administredia nici o fundatiune, cu fisculu diecesanu D. Iosifu Romanu, voru censurá tote fundatiunile — nu e efficace si nu supprime inconvenientulu, că tocmai acei-a se fia eschisi de la controllarea fundatiuniloru cari, cu denarii propii a concursu si concurgu spre sustinerea acelloru-a.

Remane deci se demastru, că dupa opiniunea mea cum? si cu ce modalitate ar trebui alessi barbati cei de in-cedere cu dreptulu de a censurá fundatiunile diecesane?

De comunu se scie, că dieces'a Oradana se imparte in VI. A. Diaconate, si anume: A. D. Catedrale; A. Diaconatulu Crisiului, allu Muresiului, Barcăului, Luncei, si allu Satumarelui. — D'in aceste VI. A. Diaconate s'ar formá 4 cercuri electorale estumodu ca:

A. D. Catedralei cu 8275 de suflete

in 14 parochie si A. D. Crisiului cu 17,607 de suflete in 31 parochie cu totulu 25,882 de suflete in 45 parochie ar formá unu cercu electorale si amu alege unu membru din cinulu preutiescu in commissiunea censoratoria.

A. D. Muresiului cu 20,772 de suflete in 18 parochie ar alege unu membru.

A. D. Barcăului cu 9,193 de suflete in 25 parochie si A. D. Luncei cu 15,217 de suflete in 18 parochie ar formá allu treile cercu electorale si ar alege unu membru.

A. D. Satumarelui cu 50,227 de suflete in 61 parochie ar formá allu 4-le cercu si ar alege doi preuti.

Asiá cu totulu 5 preuti.

Candu s'aru acceptá planulu, că pre langa preuti a proportiune se se alege si mireni, ar insemná: a progressá; a in-naintá si a da unu sboru imbucuratori adiaminteloru nostre besericesci; ar insemná, a ne castigá poteri noue si a delaturá recel'a si indiferentismulu laiciloru, cu care de unu tempu in coce se porta faeia de institutiunile nostre besericesci; ar insemná, a-i descéptá din le-targia si a nu se uitá cu sange rece la svercoliturele si opintirile nostre de a evitá scill'a ori charibdea, ar insemná: a li aliná dorulu ce-lu simtiescu vediendu că fratii loru de unu sange — greco-resaritenii ce si căta incurgere au in tote affacerile fundatiunale ventu scolastice si administrative besericesci? cu unu cur ar insemná, a ne potentiá poteri; că-ci se ne uitámu numai in giuru si inspaimantati de frica vomu vedé, cum clic'a inimica besericeii, prin calli secrete, prin insiellatiuni si mintiuni murdarie, inse invescute cu sonorele frase alle libertatii, cu totu adinsulu in acolo lucra, ca influinti'a clerulu in tote affacerile se se nemicesca; ca se-si pierda védi'a inaintea poporului, si ca o poma copta cu atátu mai iute se cada in ghiarele loru. facu imparechiare intre episcopi si cleru ca astfelu rumpendu-se legatur'a ierar-chica, beseric'a se cadia. Intru adevuru ora ll a sositu, că si noi cesti gr. cat. se ne ingrigimu de tempuriu ca intelliginti'a nostra civila se nu fia coplesita de astfelu de idei, că-ci de aici aru rezultá asupr'a besericeii nespusa dauna si sufferintie immense.

Tempulu dara a sositu ca si pre dinsii se i cuprindemu intre barierele institutiuniloru nostre, ca interessandu-se de affacerile nostre besericesci, acu-si candu va erumpe furtun'a asupr'a capeteloru nostre, unindu-se cu clerulu, ca o falanga puternica se dee peptu cu navalirile dusmaniloru seculari ai Crestine-

tatii in genere si ai catolicismulu specie.

Candu scriu aceste atragu attentie diecesaniloru la cuvintele P. S. Parintelui. Eppu Olteanu, cuprins pastoralulu seu indreptatu cătra cleru si poporulu eparchiei sale, cu occasia occuparii scaunulu eppescu: „Că a fire in buna armonia si intillegere a telliginti'a poporului nostru, nevoiti-v castigá si pentru propugnarea si appetentesseloru nostre besericesci, spre Eu cu incedere si amore o rogu. Noi timea amufostu si inca suntemu sorgintea telligintiei si pentru aceea cu dreptu ventu ceremu si ne rogámu, că de scade in isvoru, rurile essite de acolo se apudá semenaturele nostre commune, c nu se usuce ci se adduca frupte rului nostru. Eu preste totu cu incerceru succursulu intelligintiei nostre... asta-di o chiamámu in consortiulu n... că si potera besericeii se radima in parte pre d'ins'a, si o regu se nu ni despriginirea sa“ Cine nu va subscrie pellulu acestu-a allu inaltulu Archie-

Cu dreptu cuventu dara recomentiune serioase, ca se ne folosim de „succursulu intelligintiei nostre“ a luá parte si a supraveghiá ca fundatiunile diecesane se fia manipulat tota essactitatea, nu e altu ce-va, de a apperá „interesse besericesci.“

Afara de aceste 4 cercuri electorale unu cercu allegatoriu deosebitu formá corpu professoralu de la nasiulu de Beiusiu represenandu-se commissiune prin unu delegatu allu

Commissiunea censoratoria s'ar apre unu periodu de trei anni. Si in annulu la tempulu prefiptu s'ar ad la Oradea-Mare, unde sub presidiu commissariulu episcopescu, cellu ce fi totu-dea un'a Canoniculu carele e sarcinatu cu dirigintia totoruru fundatiuniloru, s'ar constitui si impartitu in sectiuni s'ar appucá de lucru minandu d'in firu in peru socotele respectiviloru manipulantii, éra dusi-aru gatá operatulu atátu priu publicu, cătu si prin cercularie episcopu s'aru adduce lu cunoscintia publicu sultatulu activitatii loru.

Ecce! Dniloru, acest'a insemnabilitatea ce reclamassem, ce de passí in vietia cu aplause si viua bria ar fi salutata de intregá diecesana

Mi-se va obiice că cine se porte sele commissiunei censoratorie ca nu avem fundatiune menita spre acestu scopu? Ei bine, fára multa spargandu capu potu arretá isvorulu, d'in

FOISIOR'A.

FRAGMENTE
din

Nou'a Carte a intielleptiunii

de
B. Antoninu Roques

traduse de
Dr. Barbu Constantinescu.

(Continuare.)

Candu scrieti, aduceți-ve aminte, autoriloru, că limb'a franceza este limb'a promissa, cuventulu doritu ce incanta si civilizeza, limb'a totului si a totoruru si tractéza pre acesta mama nutrice, adeverat'a imperatesa a lumii intregi, ca fiu recunoscutoru gelosu de glori'a sa.

Poesi'a este unu lucru santu, ce lasa in inima o profunda intiparire.

Poetii inarmati cu o facia minunata ne conducu la adevuru pre calea frumosulu.

Candu corruptiunea demnesce, totulu se corrupe. Artea si gustulu fugu din sfer'a loru divina si nu aspira mai multu de cătu la locurile noroiose.

Mintea si sentimentulu rare-ori mergu

impreuna, daru unu acellu-a-si scopu le intrunesc si unu aventu communu insufletiesce lucrările loru. Multiamita armoniei loru puternice, mai currundu séu mai tardiu omulu de geniu produce noue minuni.

Ca harp'a de auru ce se animeza si vibreza sub man'a profetulu rege, poetule! vrei ca in mine se simpla acordurile talle fie-care fibra tresarindu, fá ca se treca din inim'a ta intr'a mea florile sante; inim'a respunde inimei si bate la unisonu.

Postulu nu este acellu facatoru de rime singuratecu care nu scie se asculte de cătu sgomotulu lacrimiloru sale si a cărui inima inchisa la dorerile pamentulu nu simte de cătu durerile sale. Postulu este acea, a carui inima fratiesca ca ceea a lui Cristu plina de charitate, ar voi sa pota acoperi tota umanitatea cu lungimea arripei sale.

Spelati, frisati, fardati cu unu buchetu in mana mergu la grop'a loru pre callea cea mai lunga, ca nisce logoditi, cari serbeza cununi'a lo u.

Multu mai bine, de cătu forte multu bagagi, adesea o singura pagina duce la nemurire.

Pentru o carte, ce o crutiámu, de temere se nu ajungemu la sfarsitul seu, cătu

nu sunt, care ne facu se dicemu la ultim'a pagina: „In sfarsitu!“

Candu vedu simplitatea buniloru nostri actori vechi classici cu voia ridu pe ornamentarea lucitoria de coca a colossiloru nostri romantici.

De unu seclu aproape a caznitu asiá de multu limb'a nostra si a dusu asiá departe abilitatea in artea de a intioná si a rumeni o frasa, in cătu Tom'a ni se pare plinu de simplitate si Chateaubriard fára emphasa.

Geniulu alta-data avea ca atributu nimbnulu lui Apolline si allu museloru sacre; glori'a divinei sale munci érá scopulu. Asta-di ellu urmeza legile de auru alle lui Mercuritu, si ca numele seu sa fia insemnatu la Plutu si totu ce produce se fia scontatu la bursa, ellu merge ridenti...., si mai pucinu de cătu de unu scudu se turbura de gloria.

Ca gaiti'a fabulei asta-di multi omeni impodobindu-se cu bunele cuvinte alle altui'a mergu aretandu-se in lume. Fresce-te de acesta nesocotintia. Mai curendu séu mai tardiu falsii pauni descoperiti de cei adevérati se voru duce goniti si jumuliti de juru imprejuru.

Ca unele vinuri din Itali'a in a timpu asiá de fecundu in lucruri noue spiritele nostre allese celle mai laudate multu mai pucinu spiritiu de cătu drojii

Multe cărti in dillele nostre, plinidei serace, legate frumosu in auru purpure ne facu se cugetámu la acci cari urmati de unu dolu lungu culcati posu intr'unu cosciugu splendidu suntu de pre unu carru mare de falnici armati

Sapatorii de viersuri facu asta-di nuni cu cuvinte, a caror armonia in si spiritulu si urechi'a si echourile; dara vai! stralucesce prin absentia sa in cantece, si de aceea casca indata la cti'a acesteru frumose sunete.

Sublimulu este trasura invingetoriagerulu, ce insu-si D-dieu 'l aprinde, tutulu, ce dá unu mare sufletu, strig spontaneu allu unei mari inime.

Ce farmecu esse din lira? Nu scriu in canturile vostre, poeti iubiti, sublim incantatori, sufletulu meu respira cu plin

Patri'a este unu templu, pentru a gloria, poetulu, interpretu maretiu alu mentulu si allu ceruriloru, trebeu consacra ca pontificele pentru altaru.

te, inca si altele spese, lesne se potu perii.

Precum știu, fundatiunile noastre neane se urca la o summa considerabila de 370,662 fl. Acestu capitalu de unu fructifica 7%, inse mi-se pare summa ore-care aduce numai 6%, numai acum'a de currendu sunt 56,000 fl cu 8%. Urce-se dara inca capitalulu 8%, 7 din 8% se se intintie in favorea fundatiunilor active, era restulu ce ar intrece. ar am'a de 3,706 fl 61 cr.

Ecce isvorulu din care s'aru poté perii speșele cerute. Acum'a se pre-nemem ca 1/3 parte din 0% s'ar sube de la fundatiuni intr'unu periodu 10 anni, si ecce ne amu ingrigitu de fondu, de unde in venitoriu s'aru perii speșele acestea; ca-ci d'in esca-lu de 3,706 fl 62 cr. prea usoru poté urca léfa jurisconsultului anu, s'ar accoperi cancelisticulu s'ar manipulantii, precumu si speșele galteroria si diurnele commissiuni aratorie si inca ar intrece o summa mnata de 2,000 fl la anu, care capi-andu se din anu in anu, in 10 computandu-se si interu-uriele, s'ar la summa frumosa de 31,291 fl venitululu annuale ar fi de aci in 2,403 fl 28 cr. va se dica s'ar acco-bine lipsele mai susu insfrate.

In cele premisse am arretatu pu-ului o rana deschisa a dieceșei gr. Oradane, cu voi'a si permissiunea Redac. voiu se pipaiescu si se ar-in tota goletatea loru — si alte de a le nosre, ca Doctorulu cellu matu de providintia divina se le osca si se ne prescria medicamintele istorie si datatorie de vietia.

II.

Am promissu ca voiu pipa si voiu etá si alte rane alle dieceșei gr. cat-dane, si ecce! antaiu se aredicamu ulu depre starea cea ticalosa si de-abila veduveloru si orfaniloru preu-

Intru adeveru ar trebui ca in ne-a de sarcasmu se-mi imoiu con-ulu si asiá se me apucu de istorisirea ntului, candu ar fi de lipsa se arretu icululu prin ce fase a trecut fundat-a viduo-orfanele a dieceșei Oradane. ce ar folosi? Trecutul e allu ei si nume simtiu chiamatu a face pre iculu, presentulu e allu nostru, deci iertá publiculu, daca nu voiu essf acestu cercu; ca-ci de voiu fi de intiellesu, si dieces'a la tempulu si-va face detorintia, atunci totu-

Pentru ce adesea fara casa si fara masa si de spiritu se ducu se mora in spitalu candu nerodii rensiescu dupa dorintia atrepinderile loru? — Caus'a este, ca ulu spune nerodiile si omulu de spiritu

Adesea, candu se uita la minunea ar-salle, omulu se admira, si se minu-de spiritu seu de inventiune; cu sin-lu instinctu o insecta, o albina face za-ica sciintia si o invinge cu desaversire.

Ce vei ugetá despre mine, posteritate, atorulu supremu, de va ajunge numele pana la tine, nu știu; dara ceea ce eu mi cugetu, fara mandria si fara o falsa intia, este ca in tota vietia mea nu-am de cátu unu copilu curiosu, ca copi-de pre tiermuri petrecundu a cullege conchilii, si examinandu-le, si apoi mai andu si jucandu-me pre drumu cu rulu meu zadarnicu, pre candu inaintea in spatiulu fara margini, Oceanulu verulu mi-intindea misteriosu si poso-itu horizontele seu nemarginitu.

Voi omeni mari si diliei, magistri in leptiune, falsi invetiati, asiá de mandri ru asiá de pucina sciintia! Asiá vorbiá ton! Si apoi mai inganfati-ve inca in ta vostra! Si de ser'a pana deminetia se ne faceti se credemu intr'ins'a, tama-ve pre rendu unii pre alii.

deodata a depusu fundamentulu la unu venitoriu mai ferice si a stersu lacrimelle alle amare alle veduveloru si orfaniloru preutiesci, de care adi, faci'a loru e data si brasdata.

Candu asiú fi scrietoriu belletristicu, si candu asiú serie aceste sire amicee nostre „Familia“ m'asiú incumetá se de-scriu cu celle mai viue coloru, ca Florea cea mai admirabila, fina, delicata, pla-cuta, frageda si incantatoria ce visuri frumose visedia, candu se apropia tem-pulu, ca cu iubitu ei se fie „unu trupu si unu sufletu“; dara neavendu chia-mare la astufelu de poesia, grabescu a insemná pre scurtu, ca multe diu preu-tesele nostre, dupa o fericire scurta — abia decati-va anni — intr'unu momentu sunt date, sunt aruncate, de sortea cea crudela in abissu, la peritiune remanendu singure veduvite. Si de aru remane nu-mai singure! Inse in celle mai demulteoru remanu ingreunata cu familia — si inca cu familia numerosa — legate de glia, incatu numai consciintia sublima de mame li dá potere, de nu se surpa de colossala greutate ce li apesa umerii.

Da candu o veduva pentru persona sa trage din fondulu viduo-orfanale 80 fl la anu, si cati punci are, atati'a 10 fl spuneti summuliti'a acesta — in tempulu de acumu — o pote mantui pre dens'a si pre a ei de mortea fometei? Neci decatu.

Ei bine, recunescemu ca sortea vedu-veloru si orfaniloru nostre e scapetata, dar cu eremiade nu le ajutam, deci arreta-ne modulu cum amu poté meliorá sortea loru? si deca proiectulu teu va ave in sine germenele vietiei, apoi... ne vomu face detorintia nostra mi-replica clerulu dieceșei nostre.

Ecce dara principale proiectului meu.

De ora-ce capitalulu viduo-orfanale se urca la 100 di una suta da mii de fl, asiú proiectá, ca mai multu din percente neci unu cruceriu se nu se adauga catre fondu, ci atatu 0% -le cátu si contribuirile annuale a le preotiloru casatoriti ori veduvi, se se imparta pana la unu banutiu in totu annulu, intre veduve si orfani.

Deca vomu lua dupa capitalulu mai susu arretatu ca venitu 7% de basa (ca-ci 1/3 din 0% intr' unu periodu de 10 anni precumu sa espusu mai susu s'ar folosi spre alte scopuri) ni dá una summa de 7,000 fl, adangandu-se catra acest'a, contribuirile annuale a le preotiloru ca-satoriti ori veduvi — cea ce se urca la 1,000 fl, in totu annulu ar fi de impar-titu 8,000 fl.

Durere ca lipsindu-ne datele, nume-

In inim'a junimeii simtiulu idealulu este asiá de rapede si asiá de viu, ca ea simte unu felu de betia si perde simtiulu pozitivulu.

Acellui-a, carui-a i place lumin'a sa, idealulu i da intr'unu momentu mai multu, de cátu ar poea unu seclu intregu se deo materi'a iubitulu ei cellui mai scumpu.

O! minune a frumosulu prin cuventulu scrissu. Acea-si emotiune, ce o avura Virgiliu, Homeru si Theocritu componendu viersurile loru divine, o simte si inim'a mea cetindu-le.

Emotiunea frumosulu vibreza din ini-ma in inima, precum se respandesc in aeru unu mirosu placutu.

Cuventulu adeveratu este unu cuventu facundu, ce curendu seu mai tardiu si-va face callea sa in lume.

Lassa advocatululu pre Phebu, lassa re-torulu periphra'sa, siarlatanulu, lassa-i empha'sa, esprimati cugetarea in cuvinte clare. Nimicu mai multu. Talentele celle mai frumose sunt intr'unu capu estravagantu ca unu parfumu alessu intr'unu vasu crapatu.

Nu arunca de locu cuvintele talle in

ventu. Asupra oratorulu cade innapoi cu-ventarea. Capulu a platitu de multe ori ne-socotintiele limbei.

Nu mai este, se va nasce inca din ace-ști omeni divini cu cuventulu inaripatu, ei cari tienu sufletulu minunandu-se si suspensu la gur'a loru de aur.

Ori-ce instrumentu este palidu inain-tea vocii omului; pre rythmuri divine ea ne inaltia, ea ne atrage intr'o lume ideala de sunete si de coloru. Notele salle se radica treptatu, se radica inca si desfacandu-se pre buz'a sonora se areta in snopi de flori.

Prin lupta intelligintia omului ajunge mai curendu seu mai tardiu, unde vointia sa o conduce.

Geniulu este Cesarulu nemuritoru allu artelor, care crede, ca nu a facutu nimicu, candu remane se mai face, si ca unu co-lumbu divinu se duce din sfera in sfera, cantandu idealulu printre realu.

Intiellegemu vagu mai antaiu pucinu din totu. Numai timpulu ne invetia se ju-decamu cu gustu.

De darurile ceriulu sufletele la cei mai multi se paru astadi lipsite. Semenati, cu

neci e justificata. E daunosa, ca-ci spre esemplu o persona de altmintrea pre demna si bine meritata, din darulu lui Ddieu mai de 10 anni e Canonieu, si daca ar fi platitu in totu annulu celle 2% (numai 1100 fl. m. conv. ca com-petintia Canonieuului cellui d'in urma luandu de basa) la anu 22 fl. mon. conv. respective 23 fl. 10 cr. ar fi des-punsu, ceea ce in 10 anni cu interusu-riulu interusuriloru s'ar fi urcatu la 297 fl. 75 cr. va se dica: daun'a fondu-lui pana acuma e aproape la 200 fl. si se va mai trai 15—20 anni (dece ceriulu, d'in inima i dorimu) cátu va fi deperdi-tulu? nu e justificata si correcta: ca-ci clerulu diecesanu nu s'a consultatu si consensulu acelu a nu s'a cerutu in acest'a cestiune neci candu.

Apoi si acca e o mare neregularitate la acestu fondu ca sunt preuti, cari de mai multi anni in defavorulu fondului sunt in restantia cu celle 2%; ce 'lu impedece pre manipulante de nu pasiesce in contr'a loru cu tota severitatea?

Venitululu fondului viduo-orfanale s'ar mai poté mari si cu acea, daca si celibii asemenea cu casatoriti, ar respun-de celle 2% in favorulu fondului. Bine ca in intiellesulu statutulu d'insii sunt dispensati de la aceste percente, inse d'in caritate si amore fratiesca insisi aru pote primi asupra-le — la ce i si ro-gamu — acestu obligamentu. Ce de n'ar succede, s'ar poté aduce unu sta-tutu, ca celibii se platésca celle 2% in favorulu fondului deficientiloru, ca-ci la deficientia potu deveni si d'insii.

Repausatulu Eppu Szilágyi — pre-cum s'a amintitu la tempulu seu si in collonele acestui diariu — mai tota ave-rea sa a testat'o dieceșei salle spre sco-puri filantropice, si intre altele si fond. deficientiloru a legatu o summa consi-derabila de 20,000 fl. er restulu ce ar intrece dupa escontentarea legatelor, l'a adscrissu fondului viduo-orfanale. Dorere inse ca neavendu indultulu re-gescu, validitatea testamentulu de ca-tra ministeriu fu esceptionata. Marturi-sescu sinceru ca sum mai pessimistu decatu se am sperantia, ca sentintia ju-decatoriesca se fia favoritoria dieceșei. Aci, daca se mai pote ajuta, numai si numai pr'in intrevenirea Illustritatei sal-le Eppului Olteanu se pote sperá; daca adeca: PP. Santieni'a sa, din amore ca-tra dieces'a sa cea noua, cu tota ardo-rea va implora inaintea tronului, ca ma-jestatea sa Regele din nemarginita sa bunatate, gratiosu se dispuna, ca excep-tionalminte testamentulu se remana in validitatea sa.

tote acestea semenaturi de idei! Acest'a va incolti in vre unu locu.

Marginita in midlocele salle, dara nu si in efectele salle, artea are atrageri mi-nunate, illusiuni, minciuni, si mai incolu poetice, care facu, ca intr'unu tablou fie-care crede, ca vede visurile salle, si si-dice incetu: „iata-le!“

Multimea aurita si multimea trentie-rosa, noptea si d'ua duca-se ca nisce cete spurcate. O! Materia! se si tempesca cor-pulu si sufletulu inaintea cultulu teu ne-legiutu.

Spiritu este nemuritoriu. Va remane totu-de-un'a. O Cenacule! inaustrulu vostru vre unulu, care se reinnoi sca cursulu dil-leloru noui cu alle celloru vechi si se tran-smitta lamp'a santa.

CARTEA IV.

Consilii morale. Tempulu, mortea, nemurire.

Nu este cu potintia, de cátu sub jugulu discipliniloru tari si a doctrinelor inflexi-bile, ca omulu cu gusturile totu-de-un'a schimbatorie se se inaltie gradatu la acea fortia anstera a moravuriloru si a ratiunei, ce face caracterulu.

(Va urma.)

Intru adevăru dacă Illustritatea sa va face acestu servitiu diecesei sale, nu numai noi, contemporanii lui 'lu vomu premări, ci posteritatea si in momentu 'lu va binecuvântă, că-ci a mantuitu diecesei s'alle o summa enorma de 100,000 fl.

Aceste am aflatu de lipsa — încātu-e pentru fondulu viduo-orfanale ale espune diecesei, că-ci a tacé si mai incolo tacerea pescelui ar fi o sinucidere, ar fi o tirania in contra intereselor familierelor noastre veduvite si amaru decadiute, se ne adducemu in inte că adi-mane, chiaru femeile nostre, chiaru fii nostri, potu se ajunga la acea amaritiune, la acea miseria.

(Va urmă.)

Representatiunea universitatii districtului si a urbei Fagarasiu in caus'a arondarei municipaliloru.

Aceste parti in totale cu estensiunea de 83 miluri patrate, cu 163 de communi, 163,625 de suflete si cu o cantitate de contributiune 535,473 fl., precum probedia conspectulu B, aici achisu, luandu in legatura referintiele territoriali, aru formá unu territoriu corespondentiu pretensiuniloru unei administratiuni bune cătu si corecte.

Relativu la prevenirea óre-cároru obiectiuni obveninde, voimú a observá cu tota supunerea, că prin infintiarea comitatului Fagarasiu nu suferé nici o scurtare, nice comitatulu Brasiovlui, nice a lu Sabiiului; de óre-ce si in casulu arondarei comitatului Fagarasiu, cellu dintai cu unu territoriu 92 miluri patrate, cu 137 de communitati 210,930 de suflete si cu fondulu de contributiune de lipsa; éra cellu din urma cu unu territoriu de 70 miluri patrate, cu 180 de communitati 158,579 de suflete, si cu unu fondu de contributiune de ajunsu, se arreta ambe asiá de estinse, încātu se voru poté administrá cum se cuvine fara ingreunarea preste mesura ce contributiunea gremiale.

Prea onorata Camera!

Universitatea districtului Fagarasiului cătu si cea urbana, care intru asemenea dorescu o administratiune buna, si iustitia essacta, au primitu impartirea si incorporarea districtului si a orasiului conformu proiectului ministeriale cu intristare; de óre-ce prin aceea nu numai că i s'ar sterge numele gloriosu istoricu din sfulu jurisdictiuniloru, ma ce e mai multu, uniculu centru comerciale si allu comunicatiunei in o distentia de 19 miluri intre Sabiiu si Brasiovu, va se dica urbea Fagarasiu, ar fi amenintata prin aceea cu nimicirea totale, cari giurstaru aru eschide cu totulu pre locuitorii de la autonomi'a loru si de la folosint'a drepturiloru nedisputavere numai din caus'a departarei territoriali; de óre-ce afara de partecia Branulu, care si mai inainte s'a ténutu de Brasiovu, si care acum'a s'a incorporatu éra acolo, — nici o parte a acestui districtu nu gravitedia nici cu Brasiovlui, nici cu Sabiiulu, — ma din contra partea territoriuului proiectatu de noi cu mica exceptiune gravitedia totu la Fagarasiu in privint'a comunicatiunei comerciale, industriei, cătu si a castigarei de pane.

In istori'a patriei nóstre adese-ori a jocatu rol'a insemnata Fagarasiulu, apoi in tempulu mai nou a inceputu a se desvoltá atátu in privint'a culturale si comerciale, cătu si atingatoriu de politic'a statului. Elu formedia punctulu centrale, la care locuitorii acestui districtu si cei din giuru concurgu ca la centrulu naturale.

Importanti'a acestui districtu ca jurisdictiune, precum probedia si istori'a, totu déun'a fu recunoscuta si prin legislatiune, că-ci radicanduse Fagarasiulu la „baronatu liberu,” Capitanulu supremu allu acesti'a ca guvernatoriu atátu civile cătu si militariu a respunsu asupr'a-i de sine statatoriu, si pre candu apoi legea anululu 1650, desfiintandu liberu baronatele in Transilvani'a acest'a unulu allu Fagarasiulu totu-si s'a

sustienutu si mai incolo ca atare, că-ci pentru corespondentia administratiunei civile, cătu si militare, precum si pentru aপরarea acestui punctu allu tierrei, s'a arretatu de necessariu.

Nu avemu de a pomeni dara remniscenti'a glorioasa si neuitavara a Fagarasiulu s'eu rolele lui de sub domnitorii nationali, ci numai atát'a amintimú, că si cu ocasiunea arondarei sub imperiulu lui Iosifu allu II-lea s'au sustienutu districtulu Fagarasiulu cu resiedinti'a in Fagarasiu ca unu punctu a cáruia necesitate in privint'a supraveghiarei statului cu considerarea marginei lui de catra amedia-di — s'a recunoscutu, pre care dara nici regimulu presinte cu privire la relatiunile date nu-lu póte trece nici odata cu vederea.

Poporulu acestui districtu desfetatu, aflandu-si emporiulu in Fagarasiu din departare de mai multe miluri gravitedia aici atátu pentru satisfacerea lipselorú, cătu si pentru vinderea produselorú lui, precum dovedescu acest'a tergurile de tierra, tare cercetate; pentru acea dara arondarea Comitatului Fagarasiu in form'a data si ceruta de noi ar indestulá si pre locuitorii partiloru incorporande atátatu pentru folosirea libera a drepturiloru autonome, cătu si cu privire la infintiandele preture si judecatorie cercuali in locurile centrale potrivitve, adeca: Avrigulu de Fagarasiu 6°/₈ miluri, Agnit'a de Fagarasiu 5°/₈, Cinculu mare 2°/₈, Repea 5°/₈, Veneti'a s'eu Siercaia de Fagarasiu 2°/₈ un'a, éra alt'a 1°/₈ miluri, si in fine Fagarasiulu pentru inlesnirea cauzelorú litiganti. Din altele poterile de lucru, cari atátu acum'a, cătu si dupa arondarea comitatului stau la dispositiune libera dupa norm'a cea sustatoria despre lucrulu drumuriloru, se potu téné acellea asiá in stare buna, încātu de la Fagarasiu, care singuru numai se pote luá de resiedinti'a comitatului, si celle mai departate parti alle comitatulu nou nu aru cadé asiá departe, încātu se suferé ver-un'a scurtare in folosint'a libera a drepturiloru sale, că-ci Urbea-Fagarasiu ar veni departata de comunile din marginea hotarului catra medianopte, Trapoldu de 5 miluri, de catra amedia-di culmea Carpatiloru de 3°/₂ miluri, de catra resaritu Racosiulu inferioru de 5°/₈ miluri, si in fine de catra apusu communitatea Bradu de 7°/₈ miluri.

Apoi deca cine-va e amiculu unei arondari corespondentioru e trebue sé se impace cu principiulu egalei indreptari si cu rennunciarea la privilegie, comitatulu cellu nou ar restitui liniscea turburata a spiritelorú acestui municipiu, — si districtulu Fagarasiulu cu trecutu istoricu, care de si cu sustinerea in form'a nóua, este totu acela districtu, ce inca sub domni'a absolutistica allu Iosifu allu II-lea s'a sustienutu ca necessariu in interesulu de guvernare allu regimulu de atunci de salutariu si corespondentioriu, si acestu periodu nu-lu pote invinui nimenea, ca dóra ar fi favoritu nationalitate ori privilegiele.

Prin infintiarea Comitatului Fagarasiulu partile confederande nu s'aru rumpe din acea indatinata si dulce legatura, la care gravitedia in cauzele de commerciu, daru nici interesulu statului nu dictedia, ca locuitorii unui territoriu estinsu si departatu, se caute officieri, — se-si esercitiede drepturile municipale si se-si implinesca detorintiele officiose administrative in atari locuri, despre cari commerciu si comunicatiunea lorú nici cá scie.

Arondarea, respective incorporarea proiectata nici in privint'a situatiunei geografice nu ar corespunde pretensiuniloru unei administratiuni bune, care este in interesulu statului, că-ci partea cea mare a comunelor departate de la resiedinti'a municipiului ar ingreuná si ar slabi guvernarea centrale, éra supraveghierea statului ar deveni destramata, alle cároru urmári au fi cá — cu administratiunea amu deveni acolo, unde amu fostu pana acum, ori nici acolo pre candu problem'a vietiei statului este o administratiune buna si corecta, apoi supraveghiere stricta. Noi cu tota siguritatea potemu pune intrebarea ingrigitoria, cá ore prin o arondare nepotrivita activitatea or-

ganului cellui mai insemnatu allu statului constitutiunale, a reprezentantiei municipale, nu se va nimici?

Dara impartirea respective incorporarea proiectata a districtului ar fi o operatiune in contr'a intereselorú materiali alle statului, de ore-ce in acestu districtu possiede statulu mai multu decátu 70,000 de juguri proprietate de pamentu, porta economia insemnata, are armesari si ergelie, spre a cáror'a administrare si economisare, candu ar fi silitu a concurge totu-odata la ambele puncte centrale, la Brasiovu si la Sabiiu, fiindu ambe tare departate de aici, ar suferi multa dauna si scadere, că-ci precum este in genere cunoscutu, referintiele urbariali inca nu sunt regulate definitiv.

(Va urmă.)

A p e n d i c e

La celle díse in Gazeta — 1874 — despre art. de lege XXIX 1868. cu respectu la dedaunarea diecimeloru de vinii s. a.

Pre langa art. de lege XXIX. 1868, ca explicatiune s'eu amplificatiune, s'a edatu una instructiune pentru comissariulu de procedere (eljáró biztos, jogbiztos), de Gyurky Antal in Pesta 1869. 12, V, precumu si alte formularie.

S'a vedutu mai de multe ori cá, edandu-se una lege, mai totu deaun'a am invetiat'o si preceptu'ó dupa ce ne am arsu la degete; asiá este si cu legea presenta si cu talmaciturile s'eu talbaciturile ei.

Cu tote cá legea amintita este elastica, totu-si daca vomu ceti-o bine, vomu poté aflá destulle remedii si pentru noi; precum: §. 1. din amintit'a lege spune cá: Cine este detoriu prin contractu s'eu usu de a da (si a datu!) diecima, acellu-a de la annulu 1868. (de candu s'a facutu ast'a lege) se pote dupa §. 7. a se rescumperá pre langa 8% interusuriu, incetandu rescumperarea preste 22 de anni — (adeca la annulu 1890) — acest'a o contine si instructiunea lui Gyurky litt. g. unde este vorb'a despre affacerile partiloru, precum si normativulu ministrului de iustitia; ba dupa litt. e a instructiunei, comissariulu de procedere, s'eu arbitrii, au detorint'a de a publica acest'a cá: de candu, pana candu, si cu cátu este de a se solvi rescumperarea, daca s'a invoitu s'eu judecatu indetoritii diecima.

§. 26. alu amintitulu articlu de lege dice: . . . acolo unde s'a negatu raspunderea diecimeii are sé-si urdiesca pretensiunile fostulu domnu de pamentu, éra unde s'a respunsu diecimele . . . respectivulu posesorulu allu vinei, pana la 1-a Iuliu 1869, altmintrea si-pierde dreptulu etc. Asemenea dice si instructiunea sub punctulu 4 despre affacerile partiloru, cá daca obvine una asemenea controversa, comissunarea sé-se curme si incete.

Nu trebe inse socotitu cá, daca se va impaciu, s'eu mai allesu se va judecá, acellu-a va poté avé pace cu cei 22 de anni de solvire, pentru cá écca si §§. 27, 28 si 31 ai amintitulu articlu de lege, ba chiaru normativulu ministrului de iustitia din 1869 12. V §. 25, unde arreta cá, cum sé se imple rubric'a VIII, a tablei de presentatiune si cum sé se scria duca dieciturile ba chiaru si restantiele de rescumperare; deci, dupa cum spune §. 28 allu art. 29 cá, vineiile a caror'a contribuire nu ténu objectu de desbatore dupa §. 26. allu art. sunt ca nisce pretensiuni limpedi a se scote prin callea legi ordinare, nepotendu-se capitalisá restantiele. Pré invederatu este dar' cá si restantiele de la annulu 1868 inderetu pana chiaru (?) la annulu 1848 se voru scóte pre callea legi ordinare, gat'a spre sierbirea F. D. pamentesci. Tabelele de presentatiune menite pentru Ungari'a, au rubrici dejá deschise pentru restantiele aceste; celle din Ardealu nu au asié ce-va, dar s'au adusu de celle corecte din Ungari'a.

Lucrulu este de a i se da dreptiunea cuvenita atunci, candu comissariulu de procedere esse la fati'a locului spre a deschide protocolulu de pertractare, pentru cá dupa cum spune amintitulu normativu despre affacerile comissariului sub litt. g. cá adeca, densulu se íce la protocolu affirmatiunile,

allegatiunile s'eu protestele partiloru care purcedere impacierea se socoté mai mare parte indeplinita; ba s'affirma si normativulu ministrului de iustitia §. 30. Sunt inca si casuri de deca autori nu si-au produsu documinte, s'eu incetii nu se potu in aপর.

Tote aceste pucinu ajuta daca s'atu cine-va in jocu, cá-ci, comissariulu de procedere in unele casuri poté allegat'ii pre partea incusatiloru, arbitrii face sentintia si pentru cei absent cum arreta litt. e. a instructiunei des facerile partiloru.

Asiá bietii omeni inca nu ce este cu densii; comissariulu de dere — Solgabireu — daca tramite tiare prin antistele s'eu notariu, parte nu pricepu limb'a unguresca parte comunica lucrulu tardfu omu ba si omenii de multe ori nesciundu faca, pre cine sé intrebe cu prip'a, reulul de totu, încātu, i-gasece mire de untu in candila.

Nu numai notarii s'au allesu de poporu de arbitrii, dar s'au allesu liarii popesci si mireni cu numele de Ta, si nu au sciutu la unu inceputu se purceda; ba s'au vedutu si a carii, au luatu de la omeni cáte 30 spesse pentru cá i-au consultatu cu impace pentru diecimele vinielorú, cari pana in 1848 au facutu cáte de aratura, éra de atunci in cós diecime nu a mai datu. Se vede cá ca acesti-a mai multu se allipescu pamentesci, si toema in diametru de facu unii preuti, cari pregatescu pre totu numai spre celle ceresci.

Aceste doue plesse de omeni, cu cu zelú, independintu, potu multu fa tru poporu, pre fatia, nu pre domine in intellesulu legiloru din vigoru.

Se facu provocatiuni la preuti nationali, ca se lumineze poporulu in ast'ia vintia cari, si de altmintrea au de luptá cu slendrianismulu poporului dar' celle 7 ordinariate, cari se va a-si teme Zahlungs bogenulu ce serve Diferitele officie, din cari este compnatiune, cum este si cea romana, cari preuti, advocati, judecatori, antisti, si alti intelliginti, nu potu de a lucra spre unulu si acellu-a-si scopu: bun morale ci materiale a natiunei lorú, daca este asiá, de ce celle 7 ordinu-si pascu oile lorú, mellelii lorú, daca voru flamendí oile si mellelii va mai fi de a pasce, ce va fi cu pascare n'a datu si sare turmei sallee potu óre odata discipliná de la capu la picioru dupa una norma nationalu nu este oprita prin lege. Commanbunu nu-si perde pusetiunea, trebeu ordinariatele fatia cu subalternii sei disciplina, nu severa, nu essagerata, desta si equitabila, dupa lege, cum buna-óra, si alte natiuni.

A fostu rea iobagimea si absolut dar' neci acum nu este bene cu constinea octroata si cu frenulu liberu de suriare, in cátu bietulu poporu va proletariu, si nu-i va remané nemis conducatoriloru, daca preuti si adu nu-lu voru sprigini altmintrea, si ordinu nu voru luá comanda mai aspra cor preutiloru, cá-ci acum'a am ajunsu in servitiuniloru, pentru-cá iobagi'a este (?) Progressu, si éra-si d'eu prograsu scopu de consolidare nationale.

Reflessiune.

In Nr. 19 „Federat.“ dl. Dr. Popu facundu observatiuni refran asupr'a estrassului unei epistole private Nr. 16, „Fed.“ din unele passagie servatiuniloru se pare cá ar ténit' mea, de unde trecundu-le acestea cu pote cá On. publicu ar' conchide cá ce tace consentiesce. Rogu dreptu a Onorab. Red. ca in interesulu meu

Continuare pre pag.

„Federatiunea“

nr. 34-25-828-9. 1874.

Metatea a-mi publicu urmatori'a reflexiune. presupunendu ca D. Dr. V. P. pre mine ar suspitiuna si prin urmare asupr'a mea tienti, sum silitu a reflecta ca sunt grese punctele cu cari va se me apostrofeze. Ca dora nu-mi implenescu deregatori'a preutu la institulu correctoriu, cu tote ca sum capulu ci unu subalternu al u institui, — doveda intrealtele e casulu nu de altu trecutu, despre care scie D. Vas. Popu si sciu mai multi mai toti din Gherla. Casulu candu pre mine va se me attinga cuvintele: „cu multu mai bine ar' face (r) deca s'ar occupu cu lucruri mai utile (r) Dsa“ — me provocu la On. publicu de desclinaire la Ven. cleru rom. care scie pre occupatiunile melle literarie, acosteia se restringu numai la unu anghiu ob- pre cum dice D. Dr. ci sunt respau- prin tote partile rom; chiaru si Desalle gratificatu cate cu 1 esemplariu, nu imputatu.

La punctulu despre usura? — Acest'a se me folosescu de cuventele D. Salle de accusatiune forte grava deca ar' fi „ustrata“ si au pote taiu tare in caracu meu de preutu. Deci premitendu si deca decum-va tientescu la mine, nu vor- adeverulu.

Rou mi-para ca D. Vas. Popu me sile- adduce la cunoscutia On. publiculu, ce nu s'ar cuveni se le scia lumea in- nu pentru ca dora aru fi rusinoase, ci aru ca sunt private, inse in interesulu moterului meu, cauta se facu si inca in du descriptivu pentru chiarificarea lu- ni. — De candu sum, sciu doue ca- ri la cari ar' pote se alluda D. Vas. Popu, nu sciu inse ca Dsa scie-le seu dora mai cugeta ori ca dora vorbesce din au- nu voia se dca din ventu. Ace- sunt:

1. Lui Vasiliu Costea d'in Petria'a in- te on 2-3 anni i-am datu una suta (100) f. v. a. imprumatu fara ipoteka fara abulare si dupa ce i-a tienti unu annu 7 luse mi-a datu interesu 12 f. v. a. provocu, ca la marturi la debitorulu si D. protopopu si parochu locale de acolo.

2. Totu atunci lui Mihaiu Almasianu Mintiu i-am datu imprumtu 50 f. v, pentru a-ati-a mi-a datu debitorulu se- ca interesu una bucatoria de pamentu diumetate carru de cocurusu. Marturi si debitorulu. — D. Hadedianu carele si contractulu. etc. — Altele nu sciu. Judece acum On. publicu sunt acestei mari in comertaria — si deca sunt con- me; era deca D. Vas. Popu cu ju- rudentia Desalle seu ori si cine altulu va fi in stare a le cualifica de abusuri, nu va pote produce si pana atunci — si atunci inocea pana asta-di, neci mecaru singuru casu comprobatu prin docu- si prin fapte complinita, dechiaru de puru veru si defaimare ori ce assertiune — deca ori a Dlu Vas. Popu — ori a

Crede D. Vas. Popu ca-lu precepu? tiorescu ca nu-lu precepu ce va se dica, nu cum-va allu de la casulu, carele, s'ar iertu Dsa, se-lu producu in pu- nu, ar cadu tota assertiune paruta a lle, si singuru acestu casu ar fi in stare demustre cotrariulu. Eu nu credu, ci ca D. Vas. Popu me precepe pentru Verba volant scripta manent.

Altu cum ierte-mu D. Vas. Popu, — si aci-deca cum-va tientesce la mine ca de si nu nimeresco cu suspitiunile lle, de mi s'ar face d'in partea ori si cui mintiari — dupa ce sum trassu in jocu de voia — sum silitu a dechiaru, ca: ptia excipiendis si eu me allaturu la le fia aceea ori si a cui. — Avendu a me subsema sum.

In Gherla, 26 Martiu, 1874.

Ioannu Papiu,
preutu la inst. corr.

loru in Romania) fiindu favorabile, in urmarea reporturilor facute de con- sulii imp. reg. de acolo, ministrulu de comertiu allu Ungariei au redicatu oprirea de mai nainte si in interesulu libertatii commerciale permisse a se im- portu pre vapore si cu alte mediuloce pre territoriu Ungariei productele cru- de de animale, provenitorie d'in Roma- ni'a si Bulgari'a.

(Illustrulu Dnu Mih Pavelu.) Eppulu Gherlei dede dovada despr. marea- nimositatea a, donandu gratiosu 100 de f. v. a. pentru spriginirea lipsitloru din cottulu Maramuresiu.

(Abilitatiune.) Dn. Gavrilu Kiss fostu professoru supl. la scolile reale din Pest'a, in dillele trecute facusse essamenulu professoralu cu succesu imininte. I-dorim- se produca frupte frumose pre carrier'a spinosa ce si-a alesu.

(Unu fenomenu de mare rari- tate) se observu in 26. Marte la Lemberg, anume unu discu allu lunei principale si doue lune, cari aparusse de odata. Ser'a la 9 ore, pre langa unu temperamentu de 1 gradu asupr'a zerulu, si pre langa unu ventu tare de catra apusu si nordu apar- russe lun'a totu intru unu cercu concen- tralu, in acaru periferia aparusse doue lune secundarie, intru un'a inalfimo cu lun'a principala, si avura o colore forte s'aba. — Cerulu era seninu, dar nu multu dupa-acea norii acoperira apparitiunea.

(Presiedintele Camerei depu- tatorulu) Béla Perczel face cunoscutu dloru deputati, ca in 18. lun, cur. la 10 ore din di se va tienie sedintia ordinaria.

(Assasina Teresia Bondy) cu pseudo-numele Victori'a Heidi, fu descoper- ita si prinsa in Carnstein, un'a dintre sta- tiunile caili ferrate Francisc-Josifu. Nu- mele ei cellu adaveratu e: Hedvig Rusz. Irritatiunea e forte mare.

(Cursulu juridicu) de la Academi'a din Oradea-Mare cu inceputulu annulu scol. 1874/5 se va arediea la 4 cursuri dupa form'a universitatii din Pest'a. Corpulu profesori- alu se voru adauge inca si altii. Este forte mare usioritate pentru tenerii din Ungari'a resaritena si din Transilvania, ca dupa si- stemulu nou fiindu siliti a face rigorosele- nu va trebui se vina la Pest'a.

(Candidatu de deputatu) „Nagy- varad“ ne annuncia ca in loculu Dlu Iuliu Györfy fu candidatu cunoscutulu advocatu zelosu Stefanu Teleszky.

(Nunciulu papalu Jacobini), care fu denumitu in loculu lui Falcinelli plec'a la 9 Apr. la Vienna.

(Istoria Secuiloru.) Diariulu „Ro- form“ primi una telegramma din Clusiu in care i-se face cunoscutu, ca in 7. Apr. s'a tientu sub presidiulu cont. Mikó una con- ferintia pentru stabilirea premiulu (care se urca la 7145 fl.) cu care se va dotu opulu intitulatu: Istoria Secuiloru. In acest'a con- ferintia se alesse d. Carolu Szabó pentru descrierea istoriei natiunei secuiesci, si se constituí unu comitetu de actiune sub pre- sidiulu cont. Mikó.

(Reproducemu in estrassu) din „Romanulu“ cate-va passagie de pre decadint'a morala functionariloru de la caille ferr. concessioate lui Strusberg-Blaichorder.

Anume acesti functionarii nu numai nu se ferescu de beta prin care se pericliteza derigerea ordinata a vaporeloru, ci se grupeza intru una societate, cu scopulu mar- siavu se exploateze s'cretele familiari. — Candu apoi ajungu la cev'a actu, prin care se pote proba vre-unu secretu atunci trim- mittu personei respective unu avisu, in care o-facu tentativa ca deca nu va pune la dis- pusetiune in cutare-va terminu o summa anu- mita, voru face desluciri barbatulu pentru es- semplu dupa- ce actele de argumentare le posedu. etc.

Minunata negotiataria! gratulamu dloru functionarii ca in astfelu de speculare jdana nu numai ajunsesse pre functionarii tier- riloru straine, ci i-au si trecutu. — Ne ni- ramu inse cum guvernulu rom. tolareza ast- felulu de fapte immorale, ce nu numai peri- clicheza pacea familiara si corrupe societatea, dar timbreza tierr'a inaintea strainiloru.

(Romanii la Zürich). De cati-va anni in coce mai multi juni romani accurgu la renumitulu institutu politechnicu d'in acesta cetate a Elvetiei spre a-si face stu- diiele loru superioare. — Mai de currendu doi juni Transilvani terminara studiele loru cu succesu eminente si numai decatu fusera aplicati ca elevi la directiunea de construc- tiune a caili ferrate de Santu-Gothardu. Acesti doi juni romani sunt: Ios Puscariu fiulu Dlu Cav. de Pascariu membru la Cur- tea supr. jud. d'in Pest'a — era cellalaltu: Constantinu Simthion. Li dorimu cellu mai splendidu succesu pre carrier'a loru cea frumosa.

(Napii (sfecele) de sacharu in Romania.) Bine redactat'a „Revist'a sciin- tifica“ d'in Bucuresci, in fasc. d'in 15 febr. a. e. cuprinde una notitia de la dr. Bernatu despre cantitatea sacharulu ce potu produce napii d'in tierra. D'intr'una analiza a na- piloru cultivati la scola de agricultura de la Ferestrâu resulta, ca acestu soi de napi contiene 10% de sacharu. Important'a ac- stui faptu se va pricepe lesne fiindu ca de currendu s'a infiintiatu in Romania'a una so- cietate pentru fabricarea sacharulu in tierra.

(Colomanu Tóth) — jurnalisticulu comicu mag. — scap'a de o mare nefericire. Anume ellu petrecusse serbatorile Pasciloru in orasiulu Baja; unde Marti demaneti'a era invitatu la prandiu de d. Dréyan care are una collectiune frumosa de arme. Dl. Tóth se joc'a cu unu revolveru si privindu-i tie- vea, lu-tiona spre ochi. In minutulu acellu- a se descarca revolverulu si glontiulu se бага in plafundu. Din norocire glontiulu nu lu- nimerisse, numai flacar'a aprinditorulu i- facu o besica pre frunte, si dup'acea a su- feritu in aprindere de ochi. — „Hon“ primí o corespondintia, in care se annuncia, ca dl. deputatu a trecut preste tote durerile.

(Avramu alu II.) — Unde pote duce pre omu fanaticulu, ne arreta intem- plarea urmatoria. In cetatea Hód-mezóvárs- hely unu locitoriu cu numele Szabó si- a arfitu copiasulu de unu annu si diumetate Domnulu, pentru peccatele nazarineniloru.

— Respandundu-se vestea fu cit tu la tri- bunalu; unde facu una ori'a marturi- ire: Luni demaneti'a candu se tredi descoperi so- ciei salle, ca noptea i-sa ivitu „spiritulu Santu“ si i-a demandatu ca se adduca siertfa molcamitoria pentru peccatele corre- ligionariloru sei. Demanda dar sociei salle se chiane doni martori. Femeea nesciindu inca nemic'a chiama pre mam'a si sor'a fanati- cului. Apoi la olalta cantara imne de la 9-12 ore antemeridiane; — si acum Szabó descoperi, cum-ca fiulu seu va fi sort'a. Femeele inspaimantate s'au nesitu din respo- teri se lu-scape de cugetulu acestu nebunu offerindu-i mnellu seu gaina in loculu copi- lului, dar Szabó remasse statornicu; — deci chiama pre copilulu seu si lu-culca pre mesa, unde apoi cu cate-va lovituri de secure i de-facu capulu de catra trunchiu.

Szabó si naintea tribunalulu fu convinsu ca a facutu bine inaintea lui D-dieu, ca-ci — precum dice — ne fiindu placuta fapta lui atunci i-rette man'a ca ore- candu allu Avramu.

E de insemnatu ca sect'a nazarineniloru in cetatea Hód-Mezóvárs'hely are mai multe mit de credintiosi cu baserica si preutu.

† (Necrologu.) Anani'a Popu preutu si v. protopoppu in Morlac'a in nu- mele seu, a fici si filoru sei Carolina, Juliu, Ioanne si Emiliu, a mamei sóra Teresia Popu si consortele acesti'a Carolu Halkáry, a fratiloru Amfilochiu preutu in Molosigu si Leontinu jude la tribu- nalu reg. in Clusiu, a sorei Iuliana mar. Rezei, a sororiloru repausatei Anna, mar. Gálu, Carolina, mar. Ciriacu, Clarisa si Paulina, si a numerosiloru consangeni si afini cu inima infranta de durere face cu- noscutu ca pre iubita sa socia resp. muma, fica, sora si cumnata Francisca Popu nasc. Alpini in urmarea unui morbu greu in annulu victiei salle 36 si allu fericitei ca- satorii 20, in 7 l. e. s. n. a adormitu in Domnulu.

Cultulu funebrele se va serba dupa rit- ulu gr. catolicu in 10 Aprilie la 10 ore demaneti'a si remasitielle pamantene se voru inmortatu in cometeriulu locale, era pa-

restasulu pentru repausulu sufletulu mortei se va tienie in 14 Aprilie s. n. la 9 ore de- maneti'a in baserica locala, la care acto de dolu sunt invitati toti consangeni, amicii si cunoscutii. Fia-i tierrin'a usiora si me- moria binecuvantata.

Morlac'a, Aprilie 7. s. n. 1874.

(Una fapta terribila) se intem- pla in dillele aceste in Satu-mare. Unu cetat- ianu onestu Dem. Popu avu nosce certe cu vecinulu seu croitoriu St. Jancsik pentru averile loru estravillane care sunt in veci- nitate. Vedieru inse, ca cu vorbe si di- spute nu face nemicu, se departa din cas'a croitorulu cu cuvintele: „Las' ca ni-va face legea dreptate“. La cuvintele aceste croito- riulu apuca una secure si o isbi in gruma- diulu lui P. D. si asi'a la nimeritu, incatu indata cadu la pamentu fara vietia.

Astfelu de intemplari acum sunt cotidiane, nu cetesci diariu, in care se nu affi reportu despre omoruri din ore-care coltiu allu tier- rei, dovada, ca poporulu se demoralizeza pre di ce merge,

Cetimu in „Fam.“ ca (Gradin'a feri- citulu episcopu Vulcanu,) la marginea ora- siulu Oradea-mare, ajunsa sub episcopi' urmatori proprietatea unoru jidani, acum'a era- si e a episcopulu romanu. Pr. SS. Parin- tele episcopu Olteanu, considerandu valorea- i istorica-natiunala, a rescumperatu-o cu unu pretiu mare. Gradin'a acest'a acum'a trece prin straformari mari, si in scurtu timpu are se devina unu parcu pomposu. Lucrariile s'au si inceputu, si se continua cu diligentia. Edi- ficiele vechi si necorespondentorie s'au deri- matu tote, afara de cas'a de pe timpulu lui Vulcanu, numita atunce „Tusculanulu lui Darabantu.“ Acesta casa are indoita valóre istorica-natiunala, ca-ci nu numai a servitu ca locu de repausu bunulu Darabantu si marelui episcopu Vulcanu, nu numai ca in- tr'ins'a totu-de-una siedeau 10-15 studinti romani fara privire la confessiune si tienti si cu viptu de Mecenatele-episcopu, dar totu odata si nemoritoriulu nostru cronicariu Georgiu Sinciu in acosta casa a petrecutu dillele de vera pe candu se aflá la patronulu seu, in acosta casa lucrá ellu in tote dillele cam pana la 10-11 ore inainte de miédia-di, si totu in acosta casa a decopiatu elu pentru Vulcanu „Cronic'a“ sa, esemplariu de pe care si dlu Gavra a luat o copia, ce a pu- blicatu-o apoi necompleta. Afara de acosta casa s'a mai pastratu inca vechi'a porta de pe timpulu lui Vulcanu. Precum suntem in- formati, Pr. SS. Parintele episcopu actualu inca are de cugetu a tienie studentii seraci in acea cas'a pretiosa pentru noi Romanii.

‡ (Unu inventariu harnicu.) Scriito- riulu acestoru sire a asistatu in duminec'a floriloru la osamenulu baietiloru din scol'a poporala romana de Letamare, si constata cu placere, ca a fostu suprinsu de resultatulu imbucuratori. Zelosulu inventariu, dlu Paulu Vostinariu, venitu in acestu opidu numai in tomn'a anululu trecutu a desvoltatu cu scolarii sei unu progresu admirabilu, care pote servi dreptu modelu si altoru scolé roma- ne. Cei ce cultiva poporulu, binemerita de na- tiune, ca-ci sunt fii vrednici ai ei, si numele loru merita a fi cunoscutu. Ne rogámu a fi in- sciintiati si din alte parti despre resultatulu esamenelor scóloru de la sate, ca-ci culti- varea poporulu e bas'a viitoriulu nostru.

Multiamita publica.

Pentru bibliotec'a societatei „Petru Maioru“ au incursu la bibliotecariu ince- pandu din Octobre 1873 pana la datulu de facia, urmatorele carti donate din partea mai multoru dni marinitosi anume: 1. De deux publications récentes relatives aux di- alectes de Italie septentrionale par Emile Picot, donata de dlu autoru. 2. „Femeile“ de Iuliu Pederzani traducere de Iunius, do- nata de dlu traducatori. 3. Legile bisericcesci in modu estrativu si splicativu cullesse de Meletiu Dreghiciu donata de dlu autoru. 4. Opurile complete a lui Schiller, donate de dlu Georgiu Radulescu, farmacistu si mem- bru a societatii 5. Poesia poporala ballade, cullesse de At. M. Marienescu; Die Kunst schauspieler zu werden de Dr. Rafael Hell- bach; Poe Edgar éredkesobb novelláiból tradussa de Franciscu Hang si dictionariu

VARIETATI.

(Starea igienica a animale-

germano-grecu de Schmidt, donate de dlu Teodoru Nedelcu, medicinistu si membru a societății. 6. Cursu intregu de poesie generale de J. Heliade Radulescu; Citer'a, poesii de D. Stanescu, cu o prefacia de J. G. Valentineanu si: Despre folosele trase din trandavi'a soldatului de C. D. Dimitrescu, doctoru in medicina, donate de dlu Petru Popescu, elevu la scola commerciale. 7. Disertatiune istorico-critica si literara despre originea romanilor din Dacia Traiana de Basiliu Maniu, 3 tomuri, donata de Adrianu Diaconu technicu. Fiindu inavutirea bibliotecii un'a din cele mai ardente lipse si dorintio. alle, societății, comitetulu acesteia exprime cea mai ferbinte multiamita generosilor dui donatori, amintiti mai susu. Asemenea exprime comitetulu multiamita respectuosa On. domne Julian'a Perianu, care a binevoitu a donă societății trei camesie si trei brane nationale callusieresci: mai departe dloru membrii: Gavrilu Mihali, Gruia Liub'a, Georgiu Radulescu, Dimitrie Mihailescu, Ioane Rosiu, Iosifu Ciuciu si Traianu Blidariu, cari din zelu propriu, pre langa tassa de membrii au mai facutu oferte banale benevole cassei societății. Budapest'a in 10. Aprile 1874. pentru comitetu *Gavrila Miladyi* jun. pr. sedinte, *P. Ilesiu* secretariu.

(Bibliografia.) S'a pussu si currendu va essi de sub tipariu antai'a parte din *Deprinderi in computulu din capu, manualu pentru invetiatorii romani.*

Acestu manualu este lucratu prin subscrisulu dupa metodulu celloru mai practici pedagogi germani. Este impartitu dupa primii 3 anni de scola, cuprindendu fia-care annu celle 4 specii de computu.

DD. Invetiatorii daru si instructorii privati voru fi simtiendu lips'a de unu asemenea manualu, de aceea mi si permittu a irogă se se abonodie si prenumere la acestu manualu, carele nu consta de catu 40 cr. cu spedare cu totu. Indata inse ce numerulu DD. loru abonanti va trece preste 400 pretiulu va mai scade si fiindu-că scopulu meu nu este a face specula din o darea acestui manualu, ci mai cu sema a face unu micu servitiu DDloru invetiatorii si invetiamentului popularu; m'am resolutu, summ'a ce va pestreose speselle tipariului a o destină unu scopu filantropicu — invetiatorescu.

Apellediu la spriginulu fratiloru invetiatorii romani, cari in acestu manualu practicu voru află unu conducatoriu securu la progressu in acestu ramu.

DD. cari dorescu a avé acestu manualu sunt rogati, de timpuriu a se adressă subscrisulu spre orientare. In Bergeșeu comitatulu Timisior ei. Emericu Andreescu, invetiatoriu rom.

A assitu de sub tipariu Pedagogia practica, de Giorgiu Radu Melidonu, directoru la scôla normala Carolu d'in Bucuresci cu unu prologu despre viitorulu scoleloru satesci si cu unu epilogu asup'ra metodeloru speciale in scolele rurale. Pretiulu?

Premiulu femelloru romane.

De ôra-ce concursulu annunciatu annu cu optu galbeni — din fondulu „Premiulu femelloru romane“ — pentru o novella buna n'a avutu resultatulu doritu, de asta-data deschidemu concursu nou.

Se cere o novella originala din istoria nationala, séu din vietia poporului romanu.

Terminulu tramitterei (la redactiunea subscrisa) este 1. Maiu a. c., — éra premiulu **10 galbeni.**

Potu concurge toti literatii romani, de dincoce si dincolo de Carpati.

Premiulu se va jude.á de catra o comisiune de 3 insi, — ér novolla premiata se va publică in „Familia.“

Budapesta 1/13 Aprilu 1874.

Redactiunea „Familiei.“

Rogare.

Toti acei onorabili domni autori romani cari dau la lumina câte o carte ori alta intreprindere literaria, si le recomanda publicului prin diurnale atātu in interesulu onorabililor domni autori, câtu si in

interesulu acelloru-a cari dorescu a avé cutare carte, = sunt rogati cu totu respectulu pre langa insemnarea locului de locuintia si a postei respective in limba romana, se insemne precisu si in limba germana ori magyara; pentru că oficiali postali romani numai de leacu se afla, — si toti cei lalti sunt de alte nationalitati cari pucinu séu de locu nu possiedu limb'a romana de unde urméza apoi confusiuni preste confusiuni — si asiá cei cari dorescu asi procurá vre o carte adese ori se disugusta si devinu in neplacuta pusetiune.

Pancu (M. Panit) 1. a Aprile 1874.

Ioane Testamanu
parochu rom.

Sciri mai noue.

Bucuresci, in 2. Aprilu. — Consululu generalu allu Brittaniei mari Dl. Green a renunciatu la officiulu seu, si fù pensionatu; lassandu de urmatoriulu seu pre dl. Vivian.

E de insemnatu, că dl. Vivian e primulu representante allu Brittaniei mari, luatu din corpulu diplomaticu, — pana candu toti antecessarii sei au fostu consuli commerciali. Cu retragerea lui Green corpulu consularu si-perde pre decanulu seu, că-ci officiulu acestu-a lu-capeta consululu gen. allu Italiei, bar. Faber.

Camer'a deputatiloru votă budgetulu annului 1875. — Perceptiunile sunt: 91.4 milioane, erogatiunile facu 97.1 mill. lei, asiá dar deficitulu e 5.7 milioane de lei; pentru a carui-a miciorare, ministrulu financiiloru este insarcinatu de a arrondá bunurile statului.

Vien'n'a, 8. Apr. Episcopii voru participá la desbaterile generale alle camerei boieriloru, relative la proieptele facia de beserica. Partea cea mare mane va intrá in camera.

Melbourne, 7. Apr. Regele insulelor — Fidsi a cessu suveranitatea sa — Angliei; consululu Brittaniei o primu cu rezerv'a de a fi ratificata prin regimulu seu.

Belgradu, 6. Apr. — Precum se annuncia, in Constantinopole se facu mari pregatiri pentru primirea solemnă a principelui Serbiei. Palatiulu „Beieos“ se renoveza, si se va trimitte un'a dintre cele mai frumoase nai de resboiu la Varn'a pentru primirea domnitoriului. Precum se vorbesce in cercurile diplomatice alle capitalei Turciei, Sultanulu va deslegá impreuna cu principele Milanu cestiunea cetății Zwornicu. — Df'u'a plecarii s'a defiptu pre 22 Apr. — In suit'a principelui va fi ministrulu pres. si min. de resbellu, si afara de aceia 2 consiliari de statu. Calletori'a va tiené 15 dille, Mari'a sa va petrece 6 dille in Constantinopole. Afara de acest'a calletoria, M. Sa voiesce a cercetá in ver'a an. cur. curtile apusene, mai cu sama cea din Berlinu si din Rom'a.

Negotiatiunile solului serbu trimissu la London pentru esoperarea unui imprumutu ipotecariu de la firm'a englesa fura fara resultatulu. Se spera inse că voru capetá in altu locu bani sub conditiuni conveniente.

Eri serbă Serbi'a universarea 59 a rescolări poporului sub conducerea lui Milos Obrenovicu I., cari i-castigá fundamentulu de statu autonomu. — Cetatea Belgradu desvoltă una splendore extraordinaria. — Garnison'a se ivi in deplina parade, tote casele si balconele erau ornate cu flammure. — Primirea Domnitoriulu fù preste mesura splen-

dida. — Ser'a orasiulu intregu fù iluminatu.

Vienn'a, 7. Apr. Domnitoriulu primu in una audintia speciala pre solulu italianu, cont. Robillant.

Dfuarulu „N. Fr. Presse“ notifica, că respunsulu Maiestății Salle la scrisorea Papei s'a trimissu in Dominec'a Pasciloru precum si notiti'a officiala a cont. Andrassy adressata agintelui austriacu de la Vaticanu, — ca respunsu la encyclic'a papale trimissa eppiloru din Austri'a.

Vienn'a, 9. Apr. Generalulu adjutantulu Bellegarde fù dispensatu definitivmente de la postulu seu. — De adjutanti generali se numira majorulu gen. Beck si F. M. L. Mondl.

Vienn'a, 10. Apr. La siedinti'a camerei magnatiloru participarea toti eppii ba inca si feudalii, intru acest'a contele Leo Thun. La desbaterile generale participara Cardinalii Rauscher, Schwarzenberg, Tarnóczy si mai multi Eppi, mai departe principele Windischgrätz. — Galeriele camerei fura pline de ascultatori.

Parisu, 9. Apr. In siedinti'a de asta-di a camerei Broglie constata scirea despre scaparea lui Rochefort din Caledonia noua, unde fusesse transportatu.

St.-Jean de Luz, 9. Apr. Maresialulu Serrano se rentorse la Madridu, gen. Concha a sositu cu ostea de ajutoriu la Santander, si va primí comanda asup'ra ostei republicane.

Bucuresci, 9. Apr. Fiic'a cea mai mica a principelui Carolu, princess'a Mari'a, mori asta-di in diori de dîua.

Constantinopole, 9. Apr. Hasunitii dederu cheile beserice in man'a solului guvernului. Regimulu nu va da cheile neci unei partide. Marele veziru promise hasunitiloru, că li-va castigá o beserica in provincia.

Vienn'a, 11. Apr. Dfuarulu „Presse“ annuncia că baronulu Hirsch dobandi dreptulu de a edificá loculu langa Nisch-Sofia. — Wodianer, Engenth si Knopp au venitu la Pest'a pentru negociatiunile facia de construirea finitiva a callei ferr. din Serbi'a. — Callea ferr. Carolu-Ludwig numera definitivmente 7.35 fl. supradividende.

Fuga lui Rochefort din Nou'a Caledonia se confirma si de diariile straine.

Inainte ca guvernulu francesu se fi fostu incunoscutu, aginti'a Havas a annunciatu acesta fuga in urm'a unei telegramme primite de la Melbourne Cu Rochefort si Grousset, au mai fugitu Jourd, Ballière si inca vr'o căti-va.

Pre de alta parte, Edmond Adam care este episcopulu copiloru lui Rochefort, a primitu de la redactorulu Lanternei o depesia care confirma noutatea.

Rochefort, inainte da a reveni in Europ'a, se va opri in Americ'a spre a tiene câte-va conferintie. Unu intreprinditoriu de conferintie chiaru i-a oferitu nainte 15 séu 20 mii franci pre fia-care séra.

Fiindu că faptele lui Rochefort voru incepe de acumu se preocupe diaristic'a europena, precum o preocupa si inainte de 1870, vomu urmá si noi pre acestu omu in tote impregiurările.

Scirile din Madridu nu annuntia nici o schimbare in situatiunea cetatei Bilbao. Inainte de a porni armat'a la assaltulu muntelui Abanto, maresialulu Serrano lasă trupele se se repause, Perderile r publicaniloru sunt insemnate, si o depesia semnaleza plecarea a 10,000 omeui spre Nord. Pana atu noi batteriele bombardu meru taber'a carlista.

Unu obusu se dice ca ar fi noisuneralulu Ollo si a ranitu greu pre Este evidentu că lupta nu pote avea unu sferisitu. Mai currendu séu mai don Carlos va fi fortiatu a parasí a Bilbao, si, dupe cum se vede, ret lui in currendu se va preface intru mare complecta.

Deca trebuie se credemu „Gaza Asburg“ guvernulu mexicanu, de cătu-pu, si-a datu mari silintie d'a legá relatiunile diplomatice cu Franci'a, si netulu de la Versailles i-a respunu pote intrá in intiellegeri cu Mex inainte d'a-si implini acest'a tote obnile salle financiare catra Franci'a. D. Jecker in adeveru, inca nu s'a reinse presiedintele Lerdo de Tejada e impossibilitate d'a efectui acest'a re si guvernulu francesu ar face intieleca in locu de a arunca asup'ra Mex urmările affaceriloru imperiului, se detereselloru francesu garantielle ce raacreditandu in Mexicu unu agentu diplom

Burs'a de Vienn'a, 4. Aprile

Metalice 5%	...	...
Imprumutulu nat. 5%	...	...
Sorti din 1860	...	...
Actiuni le banc	...	...
Actiuni le instit. de creditu	...	...
Obligatiuni rurale ung.	...	...
„ „ Temisiane	...	...
„ „ Transilvane	...	...
„ „ Croato-slav.	...	...
Londonu	...	...
Argintu	...	...
Galbenu	...	...
Napoleond'or	...	...

4-6 Anunciu.

Conformu annunciului de licitatie fiptu pre 20 Novembre allu annului care inse nu avú resultatulu doritu, cemu d nou cunnoseutu on. publico *isvorele de apa minerale din fontanele cipale si celle de padure alle Bors*, cari se bucura de unu renume in tota mai departe fabric'a de sticla cu 3 de topitu, edificiele economice, regalte alte obiecte si drepturi de usufructu dau din partea comunitatiloru se proprietarie Gyergyó-Ditro si Szárheg arenda pre 6 anni successivi, incepen la 1 Novembre annului currinte, in insulu puncturiloru si conditiuniloru sta Licitatiunea se va tiené in 4 Maiu. *an la 10 ore din di* in localitatea officiale munitatii Ditro si arenda se va da ce va promitte mai multu.

Summ'a minima pentru ofertele de s'a statoritu la 40,000 adeca patru-dimii florinti pre unu annu, éra dorituluá in arenda sunt indetorati a depu manile comisiunii in bani gat'a, obligatiuni de statu, dupa cursulu interne vadiulu de 4000 fl. ca 10% din m'a totale a esarendarii.

Inainte de licitatiunea verbala se mescu si epistole recomandate subscris man'a propria si prevediute cu vadiulu titu in cari e de a se dechiará esp. că doritoriulu de a arenda are deplin nescintia despre puncturile si conditatorite si că le accepta.

Punctele conditiuniloru statorite ceti in fia-care di in cancelaria officiala comunitatii Gyergyó-Ditro, eventuala la cererea espressa se potu si tramitti.

Totu-odata spre orientare se ne că in *Borszék* s'au descoperitu acum tendu straturi mari de carbuni de calitate excellenta, cari ne facu a cre in tempulu cellu mai scurtu se va o o linia ferrata laterala de la linia pala pana aici.

Datu in Gyergyó-Ditro 15. Martu

In numele comitetului scaldeloru

Moise Dezső *Stefanu*
presiedinte. notariu

ALESSANDRU ROMAN

Propriet., edit. si red. respundiet.